

УДК 378.04:63(520)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-61>

Олеся СІЛЬЧУК,

orcid.org/0000-0001-8284-1417

кандидат педагогічних наук, доцент,

докторант кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін

та методик їх викладання

Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

(Полтава, Україна) silchuk-olesya@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯПОНІЇ

У статті розглянуто проблему підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю у закладах вищої освіти Японії, зокрема в університеті Мейдзі. Розкрито особливості освітнього процесу університету на прикладі сільськогосподарського факультету (Undergraduate school of agriculture), що готує фахівців за напрямками (спеціальностями) «Агрохімія», «Агропродовольча та екологічна політика», «Сільське господарство», «Біологічні науки» за ступенем бакалавр та сільськогосподарського факультету (Graduate school of agriculture), що готує фахівців за напрямками «Агрохімія», «Економіка сільського господарства», «Сільське господарство», «Біологічні науки» за ступенем магістр. Автором зазначено, що зміст навчальної програми забезпечує отримання студентами як фахових, так і базових загальних знань та умінь широкого кола галузей науки та культури, що гарантує ґрунтовну базу для подальшого навчання за спеціальністю.

Проаналізовано ключові аспекти підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю (нормативні документи, структуру, зміст, форми) з метою виявлення потенціалу дисциплін гуманітарного спрямування і фахових дисциплін для формування професійної культури майбутніх фахівців аграрного профілю.

Відмічено, що зміст підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю за рівнем бакалавр включає загальноосвітні дисципліни за чотирма напрямками (fields), які мають потужний потенціал для формування професійної культури студентів: «Філософія релігії», «Філософія науки», «Проблеми сучасної етики», «Критичне мислення», «Психологія А/В», «Японська література», «Зарубіжна література», «Мова та культура А/В», «Письмове спілкування японською мовою А/В», «Основні течії в літературній думці», «Краєзнавство», «Історії Японії А/В», «Історія західного світу», «Історія Азії», «Глобальна компетентність А/В/С»; «Соціологія», «Фольклор». Виявлено, що зміст підготовки магістрів з сільського господарства містить дисципліни «Глобальне наукове спілкування англійською мовою», «Етика природничих наук», «Поглиблений курс міжнародного співробітництва», які сприяють становленню фахівців з високим рівнем професійної культури.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутній фахівець аграрного профілю, заклади вищої освіти Японії, університет Мейдзі.

Olesia SILCHUK,

orcid.org/0000-0001-8284-1417

PhD in Pedagogy, Associate Professor;

Postdoctoral Student at the Department of Primary Education, Natural and Mathematical Disciplines

and Methods of Teaching

Poltava National Pedagogical University named after V.G. Korolenko

(Poltava, Ukraine) silchuk-olesya@ukr.net

SPECIAL ASPECTS OF TRAINING OF PROSPECTIVE AGRICULTURAL PROFESSIONALS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF JAPAN

The article deals with vocational training of prospective agricultural professionals in higher educational institutions of Japan, in particular at Meiji University. The peculiarities of the educational process of the university at Undergraduate school of agriculture (direction – Agriculture) and at Graduate school of agriculture (direction – Agriculture) are described. It is noted that the content of the curriculum provides students with both professional and basic general knowledge and skills of a wide range of fields of science and culture, which guarantee a solid basis for further study in the direction.

The key aspects of training of agricultural students (normative documents, structure, content and forms) are analyzed in order to reveal the potential of humanities and professional disciplines for the formation of professional culture of prospective agricultural professionals.

It is mentioned that the content of training of agricultural students at Undergraduate school of agriculture includes disciplines of general education in four fields, which are powerful to develop professional culture of students: «Philosophy

of Religion», «Philosophy of Science», «Problems of Modern Ethics», «Critical Thinking», «Psychology A/B», «Japanese Literature», «Foreign Literature», «Language and Culture A/B», «Written Communication in Japanese A/B», «Main Currents in Literary Thought», «Area Studies», «History of Japan A/B», «History of the Western World», «History of Asia», «Global Competence A/B/C», «Sociology», «Folklore».

It was found that the content of training at Graduate school of agriculture includes the disciplines «Global Scientific Communication in English», «Ethics of Natural Sciences», «Advanced International Cooperation», which contribute to produce professionals with a high level of professional culture.

Key words: *vocational training, prospective agricultural professional, higher education institutions of Japan, Meiji University.*

Постановка проблеми. Актуальність питання підготовки фахівців аграрного профілю обґрунтована сучасними інтенсивними процесами у соціально-економічній та суспільно-політичній сферах життя країни. Перебудови усіх галузей агропромислового комплексу, впровадження у виробництво досягнень науково-технічного прогресу й світового досвіду, прогресивних форм економіки і організації виробництва створює об'єктивні передумови для стійкого попиту на висококваліфікованих фахівців аграрного профілю нової генерації, здатних виконувати свої професійні обов'язки на високому культурному рівні.

Динамічні процеси в національній системі освіти щодо її інтеграції в європейський і світовий освітній простір висувають нові вимоги до професійної підготовки фахівців аграрного профілю на основі збереження національних здобутків та використання кращого світового досвіду в галузі вищої освіти, про що наголошується у сучасних програмних документах України, зокрема Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), проекті Закону України «Про освіту» (2017 р.) проекті Закону про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (2021 р.).

Вивчення досвіду професійної підготовки фахівців аграрного профілю у розвинених зарубіжних країнах відкриває нові перспективи для модернізації системи неперервної аграрної освіти в Україні. Ми вважаємо за необхідне вивчити досягнення країн, які демонструють високий рівень розвитку науки і освіти та професійної підготовки фахівців аграрного профілю, відповідно до світових стандартів у нових соціокультурних умовах.

Аналіз досліджень. Науковий інтерес для нас становив досвід підготовки майбутніх фахівців у зарубіжних країнах. Так, особливості професійної підготовки фахівців різного профілю досліджували: І. Яблочнікова, О. Пілевич – професійна підготовка магістрів-фінансистів у європейських країнах; Н. Авшенюк (Велика Британія, Канада, Кіпр), Л. Дяченко (Німеччина), К. Котун (Фінляндія), М. Марусинець (Австрія), О. Огієнко (Данія), О. Сулима (Німеччина), Н. Постригач

(Туреччина, Франція) – професійна підготовка педагогів; А. Загородня – професійна підготовка фахівців економічної галузі у вищих навчальних закладах Республіки Польща; К. Магрламова – професійна підготовка майбутніх лікарів у вищих медичних навчальних закладах Великої Британії; Л. Зуєва – психолого-педагогічна підготовка професійних суддів у системі суддівської освіти Канади; Н. Берестецька – професійна підготовка прикордонників у вищих військових навчальних закладах Республіки Індія; О. Баніт – професійний розвиток менеджерів у транснаціональних корпораціях Німеччини і Польщі; Н. Гаврилук – професійна самореалізація майбутніх фахівців аграрної галузі в університетах США; О. Швець – підготовка майбутніх фахівців у дизайнерських школах Німеччини; Є. Громов – іншомовна підготовка майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у вищих навчальних закладах Польщі та Чехії; Т. Козацька – правова підготовки майбутніх менеджерів з міжнародного туризму у вищих навчальних закладах країн Балтії.

Мета статті – розглянути та визначити особливості підготовки (нормативні документи, структура, зміст, форми) майбутніх фахівців аграрного профілю на прикладі закладів вищої освіти Японії, зокрема університету Мейдзі, з метою виявлення потенціалу дисциплін гуманітарного спрямування і фахових дисциплін, зміст та практична орієнтованість яких могли би бути використані для формування професійної культури майбутніх фахівців аграрного профілю.

Виклад основного матеріалу. Система вищої освіти Японії сформована за зразком американської та загальноєвропейської, але із збереженням деяких національних цінностей та традицій. Проте головна відмінність системи вищої освіти Японії – її ієрархічність.

Сучасний японський університет першої категорії звичайно складається з десяти факультетів (загальноосвітній, юридичний, інженерний, природничо-науковий, сільськогосподарський, літературний, економічний, педагогічний, фармакологічний, медичний). Слід відмітити, що сама структура університету сприяє висуванню

загального освіти на передові позиції. Загально-освітня частина навчання домінує на усіх факультетах. Реформа освіти в Японії, націлена на подальше вдосконалення всіх її ланок, торкнулася й вищої школи, проте не змінила підходу щодо ролі загального розвитку студентів (Вища освіта в Японії, 2022).

Розглянемо досвід організації освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю в університеті Мейдзі.

Університет Мейдзі був заснований у 1881 році, і є одним з найкращих університетів Японії. Нині до складу університету входять: 10 факультетів, що готують бакалаврів, 12 – магістрів та докторів філософії та 4 професійні школи (About Meiji University, 2022).

Сільськогосподарський факультет (Undergraduate school of agriculture) готує фахівців за напрямками (спеціальностями) «Агрохімія», «Агропродовольча та екологічна політика», «Сільське господарство», «Біологічні науки» за ступенем бакалавр. Повний курс навчання триває чотири роки (About Our School, 2022).

Потрібно зауважити, що навчальна програма, яку пропонує факультет є унікальною та містить широкий спектр предметів загальної та професійної підготовки, що забезпечує фундаментальну основу для навчання за спеціальністю.

Розглянемо особливості освітнього процесу факультету. Навчальна програма сільськогосподарського факультету, який готує фахівців за ступенем бакалавр сільськогосподарства, включає блок загальноосвітніх дисциплін для всіх спеціальностей факультету і блок профільних предметів для кожної спеціальності. До блоку загальноосвітніх дисциплін входять «Іноземна мова», «Основи здоров'я» та «Фізичне виховання», а також загальноосвітні дисципліни за чотирма напрямками, для яких кожна кафедра/відділ формує обов'язкові предмети. Така структура навчальної програми забезпечує отримання студентами як фахових знань та умінь, так і базових загальних знань широкого кола галузей науки та культури, що забезпечує ґрунтовну базу для подальшого навчання за спеціальністю.

Блок дисциплін професійної підготовки кожного напрямку (спеціальності) факультету включає базові предмети, спеціальні предмети та предмети, пов'язані з випускними дипломними роботами. Студенти починають вивчати базові предмети з першого курсу. На другому курсі, окрім базових предметів, студенти вивчають більшу кількість предметів за профілем, включаючи спеціальні факультативні (вибіркові) дис-

ципліни. Експериментальні та практичні заняття починаються також на другому курсі. На третьому та четвертому курсах студенти продовжують підвищувати рівень знань у своїй основній галузі. З третього курсу студенти вивчають дисципліни, оволодіння якими є підґрунтям для написання дипломних робіт. Студенти прикріплюються до лабораторії у своїй спеціалізованій галузі та працюють над дослідженнями. Результати досліджень відображаються у змісті дипломних робіт. Також слід звернути увагу на те, що таких підхід залучає студентів до активної навчально-пізнавальної діяльності, сприяє розвитку відносин з науково-педагогічними працівниками та іншими студентами тощо.

Таким чином, сільськогосподарський факультет, який готує фахівців за ступенем бакалавра сільськогосподарства, в освітньому процесі зосереджується на цілісному розвитку студентів, сприяючи академічній безпосередній взаємодії науково-педагогічних працівників та невеликою кількістю студентів у кожній лабораторії.

При цьому студентам пропонуються вибіркові навчальні дисципліни, що надають їм можливість побудувати індивідуальну траєкторію навчання та ознайомитися з сучасним рівнем наукових досліджень у відповідній галузі знань. Для окремих профільних дисциплін кожного напрямку (спеціальності) розроблена модель курсу, що полегшує систематичність вивчення обов'язкових і вибіркових предметів. Модель підготовлена для того, щоб чітко показати, як базові та спеціальні предмети на другому курсі пов'язані з предметами, які пропонуються на третьому та четвертому курсах.

Модель вибіркових навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки надає можливість здійснення поглибленої підготовки за напрямком/спеціальностями, що визначає характер майбутнього дослідження; дозволяє здійснювати дослідження з метою написання дипломної випускної роботи.

Згідно з схемою навчального плану, студентам пропонуються загальноосвітні дисципліни за чотирма напрямками (Curriculum Chart, 2022):

І напрям (field) – «Філософія релігії», «Філософія науки», «Проблеми сучасної етики», «Критичне мислення», «Психологія А/В», «Японська література», «Зарубіжна література», «Мова та культура А/В», «Письмове спілкування японською мовою А/В», «Основні течії в літературній думці», «Краєзнавство», «Історії Японії А/В», «Історія західного світу», «Історія Азії», «Глобальна компетентність А/В/С»;

2 напрям – «Економіка», «Соціологія», «Фольклор», «Право», «Основи економіки сільського господарства», «Конституційне право Японії»;

3 напрям – «Вступ до біології», «Вступ до фізики», «Вступ до хімії», «Вступ до математики», «Основи біохімії», «Основи біомедицини», «Основи біовиробництва»;

4 напрям – міждисциплінарні дисципліни – «Біоетика», загальний комплексний курс, предмету ІКТ, курс підготовки викладачів, дисципліни програми розвитку глобальними людськими ресурсами.

Таким чином, проведений нами аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх бакалаврів сільського господарства дозволяє зробити такі висновки: дисципліни загальної та професійної підготовки мають потужний потенціал щодо формування професійно значущих особистісних властивостей та забезпечують інтенсивний особистісний розвиток студентів; навчальний план демонструє вагомість дисциплін гуманітарного циклу в розвитку професійної культури майбутніх фахівців.

Розглянемо особливості освітнього процесу сільськогосподарського факультету (Graduate school of agriculture), який готує фахівців за напрямками «Агрохімія», «Економіка сільського господарства», «Сільське господарство», «Біологічні науки» за ступенем магістр.

Слід наголосити на тому, що найголовніший виклик, який постав перед факультетом – вирішення екологічних проблем країни та світу. Оскільки 21 століття проголошене як «століття довкілля», політика сільськогосподарського факультету сприяє досягненню стійкого симбіотичного балансу між людством і природою, завдяки впровадженню комплексної наукової програми, орієнтованої на вирішення проблем якості харчування, навколишнього середовища та життя людини. Стратегія факультету – розв'язувати проблеми будь-якого масштабу – від молекулярних до глобальних; розвивати у студентів здатність до співпереживання, розширювати світогляд та формувати їхню професійну майстерність, за допомогою підходу, який базується на знаннях природознавчих та суспільних наук (About Our School, 2022).

Цілі навчання факультету – формування у майбутніх фахівців аграрного профілю комплексу як загальних, так і спеціальних знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності, спрямованих на вирішення комплексних завдань в галузі агрономії та за її межами.

Навчальна програма підготовки майбутніх

магістрів сільського господарства тісно пов'язана з питаннями глобального рівня: загострення світової екологічної кризи, в результаті посилення антропогенних дій, та продовольчої проблеми, викликані демографічним вибухом, що загрожують існуванню людської цивілізації та виживанню планети.

Метою навчальної програми «Сільське господарство» є підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні професійні задачі і проблеми, що передбачає проведення досліджень та здійснення інноваційної діяльності. Основний фокус навчальної програми – підготовка фахівців на основі сучасних теоретико-практичних досліджень генної та клітинної інженерії, рослинних формацій та асоціацій, сільськогосподарських ландшафтних екосистем та навколишнього природного середовища, які можуть зробити свій внесок у розвиток сталого сільського господарства на міжнародному рівні та сприяти симбіотичному співіснуванню людства і природного довкілля (Curriculum, 2022).

Магістерська програма забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців з високим рівнем професіоналізму та культури, здатних вирішувати складні фахові задачі та практичні проблеми; здатних бачити суть проблем, пов'язаних із якістю харчових продуктів та екологічною безпекою; здатних гуманно розв'язувати проблеми людства (Curriculum Chart, 2022).

Аналіз навчального плану підготовки магістрів з агрономії свідчить про наявність дисциплін «Глобальне наукове спілкування англійською мовою», «Етика природничих наук», «Поглиблений курс міжнародного співробітництва», які сприяють становленню фахівців з високим рівнем професійної культури.

Висновки. Отже, аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю за ступенями бакалавр та магістр в Університеті Мейдзі дозволяє стверджувати про сприятливі умови оптимального використання потенціалу загальноосвітніх та фахових дисциплін. Оволодіння цими дисциплінами створює підґрунтя для розуміння студентами важливості професійної культури для успішної фахової діяльності. Окрім того, на факультеті сільськогосподарському факультеті домінує загальноосвітня частина навчання, що сприяє формуванню всебічно розвинутої особистості фахівця аграрного профілю, здатного впевнено вирішувати не тільки професійні завдання, а й за її межами, швидко адаптуватися до нових технологій та вести активний пошук методів підвищення економічної ефек-

тивності. Узагальнення результатів дослідження дає підстави для творчого використання ідей досвіду Університету Мейдзі щодо професійної підготовки і розвитку фахівців аграрного профілю для удосконалення української системи неперервної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. About Meiji University. URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/about/generalinformation.html> (дата звернення: 10.02.2022).
2. About Our School URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/graduate/agriculture/about.html> (дата звернення: 10.02.2022).
3. About Our School. URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/undergraduate/agriculture/about.html> (дата звернення: 10.02.2022).
4. Curriculum Chart URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/graduate/agriculture/glqts00000013xd-att/agriculture.pdf> (дата звернення: 10.02.2022).
5. Curriculum Chart URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/undergraduate/agriculture/chart.html> (дата звернення: 10.02.2022).
6. Curriculum. URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/undergraduate/agriculture/curriculum.html> (дата звернення: 10.02.2022).
7. Вища освіта в Японії. URL: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1783> (дата звернення: 10.02.2022).

REFERENCES

1. About Meiji University. URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/about/generalinformation.html> (дата звернення: 10.02.2022). [In English].
2. About Our School URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/graduate/agriculture/about.html> (дата звернення: 10.02.2022). [In English].
3. About Our School. URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/undergraduate/agriculture/about.html> (дата звернення: 10.02.2022). [In English].
4. Curriculum Chart URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/graduate/agriculture/glqts00000013xd-att/agriculture.pdf> (дата звернення: 10.02.2022). [In English].
5. Curriculum Chart URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/undergraduate/agriculture/chart.html> (дата звернення: 10.02.2022). [In English].
6. Curriculum. URL: <https://www.meiji.ac.jp/cip/english/undergraduate/agriculture/curriculum.html> (дата звернення: 10.02.2022). [In English].
7. Vyshcha osvita v Yaponii [Higher Education in Japan]. URL: <http://www.euroosvita.net/prog/print.php/prog/print.php?id=1783> (дата звернення: 10.02.2022). [In Ukrainian].